

Kõrghariduse ja teaduse rahastamise ning korraldamise rakkerühma 1. kohtumise kokkuvõte

Rahukohtu 3, Tallinn

3. august, 2016.a.

Algus 15:00, lõpp 17:00

Osalejad:

Tõnu Pekk (Rakkerühma juht); Meelis Kitsing, Anni Katkosild (Riigikantselei); Kaido Kaljulaid (Teenusmajanduskoda); Kaie Koskaru-Nelk, Jaanus Karv (Rahandusministeerium); Viljar Lubi, Sigrid Rajalo (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium); Indrek Reimand (Haridus- ja Teadusministeerium); Toomas Tamsar, Kadi Steinberg (Tööandjate Keskliit); Jaanus Müür, Andra Kütt (Eesti Üliõpilaskondade Liit); Andres Öpik, Margus Lopp (Teaduste Akadeemia); Hanna Kanep, Irja Lutsar, Peep Jonas, Epp Lankots (Rektorite Nõukogu).

Kohal viibis: Helelyn Tammsaar (Rakkerühma juhi abi)

Päevakord

1. Rakkerühma loomise taust ja tutvustus
2. Rakkerühma töö eesmärgid ja tähtajad
3. Rakkerühma töö meetodid
4. Rakkerühma töökorraldus

1. Rakkerühma loomise taust ja tutvustus

Rakkerühma loomise aluseks on Gunnar Okki poolt koostatud ja 2015. aastal Teadus ja Arendusnõukogu poolt avalikustatud "Eesti ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrg-koolide võrgu ja tegevussuundade raport" (edaspidi TAN raport)¹ ning Haridus- ja Teadusministeerium raporti analüüs².

Käesoleva rakkerühma (edaspidi RR) ülesanded sõnastati 09.06.2016. toimunud Valitsuse istungil:

- 1) anda hinnang Eesti teadus- ja kõrgharidussüsteemi konkurentsivõime praegusele olukorrale ja arengupotentsiaalile ning esitada ettepanekud olukorra parandamiseks;
- 2) töötada välja avalik-õiguslike ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide edasise konsolideerimise põhimõtted ja kriteeriumid;

¹ Gunnar Okk. 2015. Eesti ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide võrgu ja tegevussuundade raport. Lõppraport. Saadaval: https://riigikantselei.ee/sites/default/files/riigikantselei/strateegiaburoo/eutarkvt_loppraport.pdf

² Haridus- ja Teadusministeerium. 2015. "Analüüs Eesti ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide võrgu ja tegevussuundade raporti soovitude rakendamiseks". Saadaval: https://www.hm.ee/sites/default/files/tan_raporti_analuus.pdf

- 3) analüüsida kõrghariduse, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamise valdkondlikku struktuuri ja võrrelda seda Eesti majanduse ja ühiskonna vajadustega;
- 4) analüüsida avalik-õiguslike ülikoolide, teadusasutuste ja rakenduskõrgkoolide tugiteenuste (sh tehnoloogia- ja teadmussiirde, rahvusvahelise turunduse ning infotehnoloogia kasutamise, kinnisvara haldamise ja muude haldustegevuste) korralduse otstarbekust ning sellealast koostööd ja nende tegevuste konsolideerimisest saadavat võimalikku kasu;
- 5) esitada Vabariigi Valitsusele ettepanekud Eesti konkurentsivõime eesmärkide saavutamiseks vajaliku teaduse ja kõrghariduse pikaajalise rahastamise kava kohta;
- 6) teha ettepanekuid ministriumidele ja teistele asutustele teaduse ja kõrghariduse pikaajalise rahastamiskavaga seonduvate täpsete ülesannete ja vastutuse kohta ning vajaduse korral esitada Vabariigi Valitsusele ettepanekud sellealaste õigusaktide muutmiseks;
- 7) esitada Vabariigi Valitsusele ettepanekud kõrghariduse ja teaduse rahastamise ja korraldamise alaste meetmete või programmide väljatöötamiseks või muutmiseks.

Eelnõu kohaselt on rakkerühmal õigus saada riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustelt ning avalik-õiguslikelt ülikoolidelt, teadusasutustelt ja rakenduskõrgkoolidelt tööks vajalikke dokumente ja andmeid ning moodustada oma ülesannete täitmiseks kitsamates teemavaldkondades eksperdirühmi ja tellida analüüse.

Rakkerühma tööd juhib Tõnu Pekk.

2. Rakkerühma töö eesmärgid ja tähtajad

Rakkerühma juhi nägemus ülesannetest

1. Anda iga muutuse põhjustele ning muudatuse mõjule võimalikult objektiivne hinnang (kontrollitud eksperimendid, naturaalsed eksperimendid ning eksperthinnangud).
2. Tagada muudatusest mõjutatud osapooltele võimalus oma ettepanekud esitada.
3. Töötada välja konkreetsed mõõdikud, mille alusel iga konkreetse muudatuse edukust hinnata ning ajaplaan, millal ja kelle poolt tulemusi hinnatakse.

Rakkerühma töö väljundid ning tähtajad

RR esitab Riigikantseleile töökava; 2016. aasta lõpus raporti mustandi; lõppraporti 2017. aasta juuni lõpus. RR-i töö väljundiks saavad konkreetsed ettepanekud EV valitsusele, mille kriteeriumiteks seadis RR, et need on elluviidavad, omavad laiemat toetust, on analüütilise taustaga ning adresseerisid eraldi nii tippteadust kui kõrgharidust.

RR-i ettepanekute laiemate eesmärkide kaardistamine

Esimesel kohtumisel arutas RR laiemaid eesmärgi, mida ettepanekud peaksid adresseerima ja saavutama:

- Teaduse ja hariduse seotus riigi sotsiaalmajandusliku arenguga, ühiskondlike probleemide adresseerimine
- Et kõrgharidussüsteem annaks riigis vajamineva kvalifikatsiooniga inimesi
- Teaduse siire majandusse, teaduse ja ettevõtluse koostöö

- Teaduse ja hariduse rahastamine
- Kõrghariduse rahvusvahelistumine, ingliskeelsed õppekavad

1) Rahastusküsimused

Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ ja TAI strateegia 2014–2020 näevad ette teadus- ja arendustegevuse rahastamist riigi- ja kohalikust eelarvest kuni 1%-ni SKP-st aastaks 2015 ja selle taseme säilitamise kuni aastani 2020, eeldades seejuures ka erasektori teadus- ja arendustegevuse mahu tõusu 2%-ni SKP-st. Tegelikuses on riigi panus viimastel aastatel vähenenud (2015.a. 0.77%).

RR tõdes, et TAN raport on rahastuse osas väga üldine; rahastus on vahend, mitte eesmärk.

Lisaks täheldati:

- Erasektori 2% on majanduse struktuuri indikaator, ettevõtete deklareeritud kulu, millest u 90% on tegelikuses ettevõttesisene tootearendus, mitte teadusesse suunatud ressurss. RR peaks tulema välja ettepanekutega selle edendamiseks.
- Soovitus tõsta baasrahastust 50%-le on liialt üldine, ka riigipoolset 1% tuleks analüüsida—mis on fookuses (hariduse kvaliteet, kultuur, majandus, tervishoid, kliima jne.)?
- Eesti peaks pakkuma nutikat spetsialiseerumist, mis omakorda tähendab, et riik peab olema valiv, kuhu raha suunab.

2) Konkurentsivõime ja majanduslik jätkusuutlikkus

RR täheldas, et kuigi eesmärkide hulgas on rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmine ning kõrghariduse majanduslik jätkusuutlikkus, ei ole raportid ning analüüsid määratlenud tänast seisukorda ega ka eeldatavat muutuse määra ning perioodi – selle defineerimine on seega RR-i ülesanne.

Kõrghariduse majanduslik jätkusuutlikkus sõltub eelkõige ikkagi riigi finantseeringust. Hetkel hinnatakse, millise ressursiga suudetakse millist hulka koolitada, kuid head raamistikku majandusliku jätku-suutlikkuse hindamiseks ei ole.

EL tõukefondide kadudes on oluline anda ülikoolidele rohkem võimalusi omavahendite teenimiseks, eeldab vastavat seadusloomet.

Rahvusvaheline konkurentsivõime määrati rakkerühma järgmise kohtumise teemaks.

3. **Rakkerühma töö meetodid**

RR lähtub konkreetsetest ettepanekutest TAN raportis ning neid analüüsitakse rühma kohtumistel augustis 2016.a. RR annab oma hinnangu ka raporti ettepanekutele, mis on juba töös (n väiksemate haridusasutuste konsolideerimine jt.) ja/või arutlusel teistes töörühmades.

RR lepib kokku otsustamismeetodites ning saab vajadusel kasutada analüüside ja eksperthinnangute tellimiseks eraldatud ressursse.

4. Rakkerühma töökorraldus

RR arutas omavahelist infovahetust ning lepiti kokku, et organisatsioonid jagavad teistega materjale, mis puudutavad eelseisva kohtumise teemasid. Oldi seisukohal, et sellesse panustavad organisatsioonid, millel on analüütika osakonnad.

Augustis 2016.a. kohtutakse iganädalaselt. RR-i koosolekutel osaleb kas liige või asendusliige, mõlema osalemisele ei ole piiranguid.

Koosolekuid protokollitakse, RR-i koosolekute lühendatud kokkuvõtted avalikustatakse Riigikantselei kodulehel.

RR-i töö kohta jagab meediale kommentaare RR-i juht Tõnu Pekk.

Järgmise kohtumise teema on teaduse ja kõrghariduse konkurentsivõime ning majanduslik jätkusuutlikkus.

Koosolekut juhatas Tõnu Pekk

Protokollis Helelyn Tammsaar